

AH 1092
2021Z20970

Antwoord van minister Hoekstra (Financiën) (ontvangen 14 december 2021)

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht “DNB voert druk op bij Rabobank wegens gebrekkige witwascontrole”¹?

Antwoord vraag 1

Ja.

Vraag 2

Wanneer werden uw ministerie en u geïnformeerd over de beslissing van het Openbaar Ministerie (OM) om een handhavingstraject te starten tegen de Rabobank?

Antwoord vraag 2

Het artikel waar in vraag 1 naar wordt verwezen beschrijft een handhavingstraject geïnitieerd door De Nederlandsche Bank (DNB) bij Rabobank, geen handhavingstraject van het OM. Het gaat volgens Rabobank om een voorgenomen aanwijzing en een punitief handhavingstraject waarvan DNB aangekondigd heeft dat het wordt gestart. Hierover ben ik voor het eerst op hoog ambtelijk niveau geïnformeerd op 11 november jl.

Vraag 3

Kunt u aangeven welke stappen u heeft gezet - sinds de schikking tussen het OM en ABN AMRO in april van dit jaar vanwege jarenlange en structurele overtreding van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) bij haar activiteiten in Nederland - al dan niet richting de Nederlandse Bank, om Nederlandse banken nogmaals op hun plicht te wijzen de Nederlandse wet na te leven?

Vraag 4

Herinnert u zich uw antwoord op eerdere vragen waarin u aangaf dat u “de tekortkomingen bij de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (...) zeer pijnlijk”² vond, nadat DNB concludeerde dat “verschillende financiële instellingen hun verantwoordelijkheid voor het beheersen van integriteitrisico’s nog onvoldoende adequaat oppakken”³? Wat heeft u sinds die conclusie gedaan om de naleving van de wet door Nederlandse banken op orde te brengen?

Antwoord vragen 3 en 4

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/11/15/dnb-voert-druk-op-bij-rabobank-wegens-gebrekkige-witwascontrole-a4065569>

² *Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020-2021, nr. 2915.*

³ *Kamerstuk 31 477 nr. 27.*

Sinds de transactie met ING waar in vraag 4 naar wordt verwezen, heeft het voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen en het financieren van terrorisme een hoge prioriteit bij de minister van Justitie en Veiligheid en mij. In 2019 hebben wij daartoe gezamenlijk het plan van aanpak witwassen met verschillende voorgenomen maatregelen gepresenteerd.⁴ Dat plan is in samenspraak met betrokken publieke en private partijen tot stand gekomen. Sindsdien informeren de minister van Justitie en Veiligheid en ik uw Kamer periodiek over de voortgang van de uitvoering van voornoemd plan.⁵ Begin 2022 sturen wij uw Kamer de vierde voortgangsbrief.

Naar aanleiding van de transactie van ABN AMRO met het Openbaar Ministerie van april van dit jaar heb ik, aanvullend op de lopende maatregelen, aan DNB gevraagd hoe het gaat met de naleving van deze regelgeving in de sector en of DNB voldoende toegerust is voor het toezicht. DNB antwoordde in haar brief dat de sector van ver moet komen en dat de problemen omvangrijk en persistent zijn. DNB noemt dat bij 28 banken (ongeveer een derde van alle banken die onder Wwft-toezicht van DNB vallen) herstel- en verbetertrajecten lopen. Een structureel herstel van gebreken uit het verleden vraagt op dit moment extra inzet van de sector. DNB ziet de afgelopen jaren wel dat de sector zich bewuster is geworden van de rol van poortwachter en concreet werk maakt van het op orde brengen en houden van deze verantwoordelijkheid.⁶

Vraag 5

Hoe beoordeelt u het feit dat de Rabobank de derde systeembank is in Nederland die recentelijk door het OM is berispt vanwege de gebrekkige naleving van de Wwft?

Antwoord vraag 5

Op dit moment is mij alleen bekend dat Rabobank zelf heeft gemeld dat Rabobank een dwangsom van DNB heeft verbeurd en dat Rabobank een voorgenomen aanwijzing van DNB heeft ontvangen. Volgens Rabobank heeft DNB voorts aangekondigd dat een punitief handhavingstraject wordt gestart waarvan de uitkomst op dit moment niet bekend is. Maatregelen vanuit het OM jegens Rabobank zijn mij niet bekend. Desalniettemin is het uiteraard geen goed signaal dat Rabobank, na de transacties van ING en ABN AMRO met het OM, als derde grootbank tekort is geschoten bij het naleven van de Wwft. Private partijen zoals banken hebben als poortwachter een verantwoordelijkheid om te voorkomen dat hun dienstverlening wordt misbruikt voor witwassen en financieren van terrorisme. Het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme is een belangrijke maatschappelijke en wettelijke taak die banken adequaat behoren te vervullen. De instellingen moeten hiertoe verbeteringen doorvoeren en investeringen doen. Het is daarbij van groot belang dat bestuurders van financiële instellingen hun verantwoordelijkheid nemen en integriteit boven commercie stellen. Ik blijf hiervoor aandacht vragen van bestuurders.

Vraag 6

Hoeveel mensen werken er bij Nederlandse banken, en hoeveel van hen zijn belast met de naleving van de Wwft?

⁴ Kamerstuk 31 477 nr. 41.

⁵ Kamerstuk 31 477 nr. 53 betreft de derde voortgangsbrief van 2 december 2020. Kamerstuk 31 477, nr. 51 betreft de tweede voortgangsbrief van 3 juli 2020. Kamerstuk 31 477, nr. 50 betreft de eerste voortgangsbrief van 14 januari 2020.

⁶ Kamerstuk 31789, nr. 102.

Antwoord vraag 6

Volgens de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) was het aantal (vaste) medewerkers, werkzaam in de bankensector in Nederland 66.701 in 2020. Het aantal mensen dat zich bezighoudt met de naleving van compliance gerelateerde aangelegenheden, waaronder de Wwft, is ongeveer 12.000 volgens de NVB.

Vraag 7

Welke kansen voor innovatie om de controle op potentieel frauduleuze betalingen efficiënter en effectiever te maken worden er gesignaleerd en hoe draagt u eraan bij dat financiële instellingen hier voortvarend mee aan de slag kunnen gaan?

Antwoord vraag 7

Het vergroten van de effectiviteit van de poortwachtersfunctie is een van de pijlers van het plan van aanpak witwassen.⁷ Door middel van technologische innovatie en verbeterde samenwerking tussen publieke en private partijen alsook tussen private partijen onderling kan de effectiviteit verbeterd worden. Zo bereid ik samen met de minister van Justitie en Veiligheid het Wetsvoorstel Plan van aanpak witwassen voor ter indiening bij de Tweede Kamer. Dit voorstel bevat onder meer verruiming van de mogelijkheden voor poortwachters om onderling informatie uit te wisselen. Daarnaast zijn er verschillende samenwerkingsverbanden actief waarin publieke en private partijen informatie over risico's en witwasmethodes met elkaar delen. Een voorbeeld hiervan is de publiek-private samenwerking in het Financieel Expertise Centrum (FEC) en het Anti Money Laundering Centre (AMLC). Dit gebeurt ook in de Fintell Alliance, waarin de Financial Intelligence Unit Nederland informatie over algemene fenomenen en typologieën deelt met de deelnemende banken.⁸ In algemene zin ben ik van mening dat samenwerking en het delen van informatie in grote mate kunnen bijdragen aan de effectiviteit van de vervulling van de poortwachtersfunctie. Een groot deel van het anti-witwasraamwerk wordt gevormd door Europese wetgeving. Daarom zet ik mij bij de onderhandelingen over de voorstellen van de Europese Commissie voor de nieuwe Europese anti-witwasrichtlijn en -verordening⁹ in voor duidelijker regels met betrekking tot informatie-uitwisseling en mogelijkheden voor poortwachters om samen te werken.

Vraag 8

Kunt u toelichten welke vorderingen er zijn gemaakt bij het adequaat beheersen van integriteitsrisico's door Nederlandse banken en welke vorderingen er nog gemaakt moeten worden?

Vraag 10

Hoe oordelen DNB en de Europese Centrale Bank (ECB) over de naleving van de Wwft? Zien zij dat de naleving in andere landen beter verloopt? Zo ja, waarom verloopt de naleving daar beter dan in Nederland?

⁷ Plan van aanpak witwassen, p.10. Bijlage bij Kamerstuk 31 477 nr. 41.

⁸ www.fiu-nederland.nl/nl/fiu-nederland-treedt-samen-met-de-grootbanken-op-tegen-witwassen-en-terrorismedinanciering

⁹ Kamerstuk 22 112 nr. 3202.

Antwoord vragen 8 en 10

Ten aanzien van de bancaire sector constateerde DNB onlangs bij de transactie met ABN AMRO dat deze transactie past in het beeld dat DNB in algemene zin van deze sector heeft over de afgelopen periode.¹⁰ DNB zag dat de sector zich de afgelopen jaren bewuster is geworden van haar poortwachtersfunctie en concreet werk maakt van het op orde brengen en houden van deze verantwoordelijkheid. Ook nam DNB waar dat bestuurders meer eigenaarschap tonen voor het naleven van de Wwft. Tegelijk stelt DNB vast dat de sector nog veel te doen heeft. DNB schreef dat zij sinds de transactie van het OM met ING in verband met de Wwft tien formele handhavende maatregelen heeft opgelegd aan banken. Verder meldt DNB dat zij in twee situaties (waaronder de ABN AMRO-zaak) haar bevindingen heeft ingebracht in het tripartite overleg met het OM en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), waarna het OM heeft besloten tot de start van een strafrechtelijk onderzoek. DNB gaf aan dat in de komende periode de bankensector de tekortkomingen die in het verleden zijn ontstaan moet herstellen om de rol van poortwachter adequaat in te vullen. DNB monitort de vorderingen van de sector en neemt waar nodig aanvullende maatregelen. Het is van doorslaggevend belang dat de verbeterprogramma's die bij verschillende banken lopen tot structurele verbeteringen leiden. DNB zal mij in haar jaarlijkse zbo-verantwoording blijven informeren over de stand van zaken in de bancaire sector. Daarnaast blijf ik, samen met de minister van Justitie en Veiligheid, in gesprek met alle betrokken partijen over de voortgang van het reeds ingezette plan van aanpak witwassen en bezien wij doorlopend of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De ECB heeft geen directe toezichtbevoegdheid met betrekking tot naleving van de anti-witwasrichtlijn of de Wwft door banken in Nederland. De ECB is verantwoordelijk voor het prudentiële toezicht op de grootbanken. Bij de uitoefening van de prudentiële toezichtstaken kan de ECB optreden, indien kwesties rond witwassen en terrorismefinanciering gevolgen zouden kunnen hebben voor de veiligheid en soliditeit van de instelling. Omdat optreden van de ECB in dit kader toezichtvertrouwelijk is, heb ik geen informatie of dit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De ECB is gezien de hierboven beschreven verantwoordelijkheden geen aangewezen partij om een algemeen oordeel te geven over de stand van de naleving van de Wwft door de bancaire sector. De Europese Commissie heeft recent echter voorstellen gedaan om tot een Europese anti-witwastoezichthouder te komen, zodat tot borging van het toezicht op Europees niveau kan worden gekomen. Het kabinet verwelkomt het voorstel voor de oprichting van deze Europese anti-witwasautoriteit (AMLA). Nederland heeft meermaals opgeroepen tot de oprichting van een Europese toezichthouder ter versterking van de effectiviteit van het Europese anti-witwasraamwerk.¹¹

Vraag 9

Hoe beoordeelt u de Nederlandse regels ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering, die de aanleiding geven voor deze maatregel van DNB, in internationaal perspectief?

Antwoord vraag 9

Het systeem van poortwachters van het financiële stelsel bestaat al geruime tijd en was ook al onderdeel van de wetten die de voorganger van de Wwft waren. Dit

¹⁰ Kamerstuk 31 789 nr. 102.

¹¹ Kamerstuk 22 112 nr. 3203.

systeem wordt internationaal als het meest effectieve systeem gezien om witwassen te voorkomen en te bestrijden. Het maakt onderdeel uit van de internationale standaarden van de Financial Action Task Force (FATF) en de Europese anti-witwasrichtlijnen. Nederland wordt in internationaal verband periodiek geëvalueerd. Naar verwachting zal de Europese Commissie begin volgend jaar een evaluatie over de implementatie van de anti-witwasrichtlijn door de lidstaten opleveren. Daarnaast evalueert de FATF de effectiviteit van de systemen van de aangesloten landen periodiek. De FATF-evaluatie van Nederland vindt op dit moment plaats. In juni 2022 ligt de definitieve versie van het rapport voor in de plenaire vergadering van de FATF. Tot slot verricht de Algemene Rekenkamer op dit moment onderzoek naar de opbrengsten van de meldketen. Naar verwachting presenteert de Algemene Rekenkamer haar rapport in het voorjaar van 2022. Uiteraard zal ik de resultaten van deze evaluaties met uw Kamer delen en aangeven welke lessen uit deze evaluaties getrokken kunnen worden.